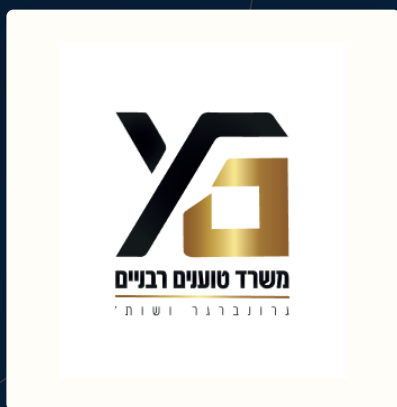

משפט יצחק

שיכור בפורים שהוכנס למלון ע"י חבריו על מי מוטל לשלם

והרה"ג רבי נפתלי בן חיים - דיין בבית הדין נתיבות חיים - התביעה: שיכור שהכניסו חבריו לבית מלון בשכרותו, על מי מוטל לשלם לבית מלון

גיליון 2 • חושן משפט ודין תורה

מאת: הרב נפתלי בן חיים

בעריכת סדרת משפט יצחק: הרב יצחק דן גרונברגר

כל הזכויות שמורות. אין לפרסם את הגיליון בשלמותו, להעתיקו או לעבדו עיבוד מהותי בלא רשות בכתב. ציטוט קצר ומידתי מותר בכפוף לייחוס מלא ולהפניה פעילה אל grunberger-law.co.il.

שאלה:

שהנהלת המלון לא התייחסה לטענתו שהוכנס שם שלא מדעתו ולא נותר לו ברירה אלא לשלם. כעת תובע השיכור את החברים שיחזירו לו את הכסף מאחר ומצידו היה יושן בספסל ברחוב ומה שהכניסוהו למלון היה נגד רצונו. לעומתו טוענים החברים ד"טב ליה עבדו ליה ואין עליו אלא להודות על החסד שעשו עמו כאשר דאגו לשלמו שלא יישאר מושלך ברחוב.

מעשה שאירע בפורים לפני 3 שנים בשכונת גאולה בירושלים: לאחר סעודת פורים הבחינו בחורים בחבריהם יוסף נ. ששכב שיכור על ספסל ברחובות גאולה, לאחר ניסיונות מרובים לעורר אותו על מנת להוליכו לביתו החליטו החבורים לעשות עמו 'חסד' והכניסוהו בבית מלון ברחוב ליד. בבוקר למחרת נדרש השיכור לשלם 850 ש"ח עבור הלינה בבית מלון, כמובן

תשובה:

פרוטה מ"מ כיון שאם היה מחזירו היה יכול בעל האוכל להאכיל אותו לבהמתו נמצא שע"י בליעת האוכל מפסיד את הבעלים לגמרי, וכיון שכן מחייבים אותו לשלם את כל מה שנהנה.

נמצאנו למדים מהגמ' הנ"ל שאף הנאה שהגיע לו לאדם בעל כרחו עליו לשלם עבורה, וא"כ קשה מדוע בגמ' בב"ק (קא.) פוטרים בעל הצמר מלשלם לבעל הסמנים עבור הצביעה על הצד שאין שבת סמנים ע"ג בצמר.

חילוק בין הנאת הגוף להנאת ממונו: ותרצו התוס' והרא"ש שיש לחלק בין הנאה שהגיע לו לאדם ע"י מעשה בהמתו (כגון בהמה שאכלה מתוך הרחבה) או אע"פ שהגיע לו שלא ע"י מעשיו או מעשה בהמתו אבל מ"מ גופו נהנה מהדבר, דבכה"ג חייב לשלם מה שנהנה, לבין הנאה שהגיע לו שלא ע"י מעשיו או מעשה בהמתו וגם אין לו הנאת הגוף (כגון קוף שצבע צמרו בסמנים של חבריו, שאין גופו נהנה מזה) שבאופן כזה פטור הנהנה מלשלם כלל. וכ"פ הרש"ל ביש"ש פ' הגוזל ס' כח'.

[וע' בש"ך ס' שצא"ס ק"ב ש' שיש חולקים על התוס' ולדינא כשממונו נהנה ע"י מעשה אחרים אין לפוטרו אלא הוי ספיקא דדינא, ונפקא מינה לתפיסה].

וא"כ במקרה הנ"ל כיון שגוף השיכור נהנה מלינה במלון, שוודאי עדיף לינה במלון מלינה בספסל ברחוב, למרות שהנאה זו הגיע לו נגד רצונו מ"מ חייב לשלם עבורה, וגם בעל המלון הפסיד על ידו בשימוש החשמל, מצעים, מים וכו'.

כשביתו קרוב: אמנם, במקרה שבית השיכור נמצא בקרבת מקום לספסל בו שכב שיכור, נמצא שבאמת אין לו שום הנאה מהמלון שהרי היה מעדיף ללכת בביתו בחנם ואדרבא, נמצא שהחברים הזיקו אותו במה שגררו אותו למלון ולא לביתו, ובכה"ג יש לחייב את החברים לשלם עבור המלון.

במסכת בב"ק (קא.) מסתפקת הגמ' האם יש 'שבח סמנים ע"ג הצמר', זאת אומרת האם לאחר שצבעו צמר עם סמנים אנו רואים את הסמנים כאילו עדיין קיימים ע"ג הצמר או שרואים אותם כאינם קיימים יותר. אחד מהנפקא מינה בספק זה הוא במקרה שקוף לקח את הצמר של אדם אחד וסממנים של אדם אחר וצבע את הצמר עם הסממנים, במקרה כזה אם נאמר שיש שבח סמנים ע"י הצמר אזי יכול בעל הסמנים לומר לבעל הצמר 'הסמנים שלי אצליך' ועליו לשלם עבורם, מנגד אם נאמר שאין שבח סמנים ע"ג הצמר אזי בעל הצמר פטור מלשלם עבור הצביעה.

וקשה איך אפשר לפטור את בעל הצמר מתשלומים לגמרי, והרי דין הוא שאם מגיע לאדם הנאה כל שהיא חייב הוא לשלם מדין 'נהנה', וכן הקשו שם התוס' (ד"ה או דילמא) והרא"ש.

נהנה נגד רצונו: ולכאורה היה צד לומר שיש חילוק בין הנאה שהגיע לאדם מרצונו לבין זאת שהגיע לו נגד רצונו, וכשאדם נהנה מדבר מה נגד רצונו – היינו שלא גילה דעתו מעולם שנוח לו בהנאה זאת – הרי זו סיבה לומר שפטור מלשלם.

אמנם מוכח מכמה מקומות בש"ס שאף הנאה שהגיע לאדם נגד רצונו עליו לשלם כיון שסוף סוף נהנה ויש לשני הפסד בזה שנהנה. המשנה בב"ק יט: אומרת שאם בהמה אכלה פירות מתוך הרחבה למרות שפטורה מדין 'שן' מכיון שהיא ברה"ר מ"מ חייבים הבעלים לשלם מה שנהנית, למרות שהנאה זו הגיע לבעל הבהמה 'נגד' רצונו.

וכן הגמ' בכתובות ל: אומרת שאם אדם תחב לתוך גרונו של חבריו אוכל אע"ג שחבירו לא היה יכול להוציא את האוכל מפיו – שהרי כבר נמאס – מ"מ כיון שנהנה חייב לשלם. וכ' שם התוס' (ד"ה לא צריכא) שאף אם הדין הוא שז'ה נהנה וזה לא חסר פטור מ"מ חייב האוכל לשלם עבור הנאת 'מעיו', דהא האוכל כשהיה בגרונו היה שווה משהו, ואף שלא היה שווה

העולה מזה:

השיכור חייב לשלם עבור המלון כדין נהנה שהרי נהנה מהמלון. למרות שהנאה זו הגיע לידי בעל כרחו אין בכך כדי לפוטרו כיון שגופו נהנה מהמלון וכדברי התוס' והרא"ש לעיל.

במידה ובית ראובן נמצא בקרבת מקום לספסל בו שכב שיכור, נמצא שהחברים הזיקו אותו במה שגררו אותו למלון ובכה"ג חייבים החברים לשלם עבור המלון.

1. והאמת והשלום אהבו.

2. הרב יצחק דן גרונברגר

הדרך לבית הדין מתחילה בהכנה נכונה

לייעוץ פרטני, ניסוח כתבי טענות וערעורים, שילוב מקורות הלכתיים, בוררות או גישור ניתן לפנות למשרדו של הרב יצחק דן גרונברגר.

טלפון: 052-761-6780 • דוא"ל: grunberger-law.co.il • 1666law@gmail.com

זכויות וייחוס: כל הזכויות שמורות. בפרסום ציטוט קצר יש לציין את שם מחבר הגיליון, "משפט יצחק", מספר הגיליון, ולצרף קישור פעיל אל אתר המקור.

המידע בגיליון הוא כללי ותורני ואינו תחליף לייעוץ הלכתי או משפטי פרטני. ההכרעה בכל תיק תלויה בעובדות, בראיות ובשיקול דעתו של בית הדין המוסמך.

